

ID 1551
C-2 15/04/1969

TOELICHTING bij het besluit tot vaststelling van een beschermd dorpsgezicht ex artikel 20 van de Monumentenwet te

LEMIERS, gemeente Vaals.

Het beschermde dorpsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg tek. nr. 220) door een stippellijn omgrensde gebied.

De romaanse naam Lemiers, die in 1202 Lumirs luidde, kan zijn afgeleid van Limarias - modderland - en is gegeven aan een vroeg-middeleeuwse nederzetting langs de weg van Maastricht over Vijlen en Melaten naar Aken.

De nederzetting ontstond bij de plek, waar de oude weg de Selzerbeek kruist en wordt gekenmerkt door om een kerkje gegroepeerde huizen, het beginsel van een komdorp. Aan de noordoostkant hiervan ligt het kasteel, dat uit een hoeve zal zijn gegroeid, waaraan de plaats zijn ontstaan te danken heeft. Na de aanleg van de rechtstreekse verbinding van Maastricht naar Vaals in 1824 is het oude Lemiers afzijdig komen te liggen en kwam een dorpsbebouwing langs de nieuwe weg tot stand. Het kasteel ligt achter een oprijlaan op een nog goeddeels omgracht terrein. Het complex bestaat uit een L-vormig voorgebouw, waarvan de hoektorens wellicht uit 1573 dateren en de ingangspartij in 1678 werd opgetrokken, en een edelmanshuis, dat door Georg von Stücker bijgenaamd Hochstetter in het midden van de 17de eeuw is gesticht op de grondslagen van een middeleeuwse burcht. Hier resideerde - naar mag worden aangenomen - in 1219 de eerste met name bekende feodale heer ter plaatse Winandus van Lemiers.

Ouder dan het middeleeuwse kasteel was, is het kerkgebouwtje (nr.16), waarvan de kern nog uit de 11de eeuw stamt. Het bestaat uit een eenbeukig schip - bekroond door een torentje bekleed met schindels (houten leien) - en een smaller rechtgesloten koor. Het is het enige voorbeeld in Limburg van een pre-romaanse kerkvorm, die voor het overige slechts uit opgravingen bekend is. Dit unieke monument staat op de grens van twee pleinvormige ruimten, die worden omsloten door een aantal panden, waarvan de vakwerkgevels uit de 18de eeuw dateren (nrs. 18, 20, 24, 27, 29).

4.110520070006

Hoewel aan de dorpsweg enige nieuwe huizen staan en enkele oude panden zijn verminkt, is oud-Lemiers met het geaccidenteerde open terrein en het geboomte rondom het kasteel nog zeer karakteristiek. In het zuiden wordt de grens van het dorpsgezicht bepaald door de achterzijde van de bebouwde gronden langs de Rijksweg, in het noorden door de Selzerbeek, die tevens de grens met Duitsland vormt. In het westen is een kavellijn op enige afstand van het kasteel gevolgd, ter voorkoming van ongewenste bebouwing in de onmiddellijke omgeving daarvan, terwijl in het oosten het dal gevormd door de Zieversbeek in het beschermde gezicht is opgenomen, waarbij de oostelijke grens is aangepast aan het relief ter plaatse.